

Recensie: Marja Schouten

Christoph Schlingensief: 'Zo mooi als hier kan het in de hemel niet zijn' Het laatste dagboek van de aan longkanker overleden beroemde Bayreuth-regisseur.

Uitgeverij Maarten Muntinga, Amsterdam 2011 ISBN 9789058315496

(Kanker/Longkanker/1) Zie ook www.mmboeken.nl

Soort boek/stijl/aandoening: *Zo mooi als hier kan het in de hemel niet zijn*, is het laatste dagboek van Bayreuth-regisseur, performer, theater- en filmmaker Christoph Schlingensief, die op 49-jarige leeftijd overleed aan longkanker.

Over de schrijver: Schlingensief (1960-2010) studeerde filologie, filosofie en kunstgeschiedenis in München. Hij werd bij het grote publiek bekend met de *Deutschlandtrilogie*. In de jaren negentig werd hij regisseur bij de Berlijnse Volksbühne. Voor de Bayreuther Festspiele enceneerde hij zijn eerste opera, *Parsifal*.

Het Holland festival 2011 opende in 2011 met *Mea Culpa*, met muziek van Wagner en Roy Orbison.

Korte beschrijving: Schlingensief documenteerde vanaf het begin van zijn ziekteverloop zijn gevoelens en overpeinzingen: gesprekken die hij heeft met zichzelf, met vrienden, artsen, zijn overleden vader en met God. Openhartig en hier en daar met galgenhumor beschrijft hij zijn gevecht tegen het verlies van zijn autonomie. Het is een indringende zoektocht naar zichzelf, naar God en naar de liefde voor het leven.

Wat viel op: de bad boy van het Duitstalige theater, zoals Schlingensief wel wordt genoemd, krijgt plotseling te horen dat hij longkanker heeft. Hij is ontsteld, razend. Waarom moest het juist hem overkomen? In de bloei van zijn leven en nooit een sigaret aangeraakt!

Met een dictafoon registreert hij het ziekteverloop en de daarmee gepaard gaande emoties. Gaandeweg maken woede en angst plaats voor verzoening met de eindigheid van het bestaan. Schlingensief verwijst regelmatig naar God, beeldende kunst, film en filosofie, van Joseph Beuys tot Friedrich Nietzsche.

Citaten: Pag.41: “Ik heb vandaag overwogen om er een eind aan te maken. Misschien peer ik ‘m wel gewoon, dacht ik. Ik vlieg naar Afrika, duikel; ergens morfine op, ga wat naar het landschap staren en misschien komt er dan wel een cobra langs. Ik laat me bijten en dan stik ik. Klaar.”

Pag. 63: “Maar Jezus is er niet. En God evenmin. En Moeder Maria ook niet. Alles is koud. Er is niemand meer. Alles is dood. En het is goed dat het zo is. Ik wil ten minste één keer helemaal alleen zijn. Daar heb ik recht op! Dat recht heb ik! Alleen zijn... Ik ben agressief, maar eigenlijk ben ik dood. Vanavond wilde ik echt met een knuppel door de stad lopen en alles kort en klein slaan. Ik ben zo beledigd, zo ongelooflijk beledigd door dit ding. Het doet zo’n pijn. Zevenenveertig jaar. Het is echt een ongelooflijke belediging!”

Pag.88: “Ik ga in elk geval proberen te genieten van de kleine dingen. Ik hoef niet te bewijzen dat ik op de maan kan dansen...Het gaat om het gevoel dat er op deze wereld – pal voor mijn neus – zoveel prachtige dingen zijn. Dat kan een boom zijn, lekker eten...alles wat nu meer voor me betekent dan het ooit deed. Het normaalste is het mooist...”

Pag.182: “Een paar dagen geleden heb ik iets van Beuys gelezen dat je aan het denken zet. In een van zijn aanwijzingen hoe de performance moet worden uitgevoerd, staat: ‘De warmte wordt achter gesloten doek het toneel op gedragen, bij open doek bevrijdt de warmtekoek zich van zijn last.’ Maar bij Beuys staat niets over een publiek. Dus misschien kan ik ook zeggen...’Ik bevrijd me van mijn last door iemand te ontmoeten die mij zijn eigen last toont.’ Twee warmtekoeken ontmoeten elkaar en bevrijden zich van hun last. De een helpt de ander. Dan heb ik geen toeschouwer meer, maar een medewerker. Dat is misschien wel veel beter.”

Recensies: ‘Soms razen woede, wanhoop, onbegrip en onzekerheid over de pagina’s, dan weer vullen rust en reflectie, bescheidenheid en bezinning de bladzijden. “Ik weet zeker dat alle zieke mensen zich afvragen (...) op welke manier ze weer hun plek in de wereld kunnen innemen. Hoe ze kunnen

ontsnappen aan de maatschappelijke verbanning, die ons wijsmaakt dat we geen productieve factor meer zijn....Maar bovenal is het dagboek een lofzang op het leven, een lofzang waar je stil van wordt.'

'Babs Verblackt, rubriek SCOOP.

'Waarom is het God-principe geen vreugdeprincipe. Waarom denk je niet aan God en loof je Hem niet als je blij bent dat je op de wereld bent, als je blij bent dat er geweldige dingen gebeuren? Waarom komt Hij pas op de hoek kijken als je ontdekt: nou geweldig. Gezin weg, kanker, en alweer de lotto niet gewonnen....In Schlingensief heb ik me intussen niet vergist. Het ruige Duitse theaterbeest blijkt achteraf nog altijd het vrome katholieke jongetje in zich gehad te hebben, dat ontwaakte toen hij de dood onder ogen moest zien....Hij fantaseert over reïncarnatie, scheldt God de huid vol. Hij worstelt als een bezetene in het aangezicht van de dood...'(*Henk Rijkers, Katholiek Nieuwsblad*).